

แบบการเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมร¹

กาญจนา นาคสกุล²

บทคัดย่อ

นักภาษาไม่เพียงแต่เรียนรู้ที่จะวิเคราะห์วิจัยภาษาของตนเท่านั้น หากได้พยายามวิเคราะห์ภาษาอื่นๆ ในเชิงเปรียบเทียบด้วย ที่แล้วๆมา นักไวยากรณ์รุ่นเก่าของไทย ได้มีผลงานศึกษาภาษาไทยโดยเปรียบเทียบกับภาษาบาลีสันสกฤตเป็นส่วนใหญ่ และได้ทำการเปรียบเทียบ ภาษาไทยกับภาษาเขมรบ้างในด้านรูปคำ บทความนี้เป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงการศึกษเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาเขมรในแนวของวิชาภาษาศาสตร์ ผลของการศึกษาวิเคราะห์ แบบการเสริมสร้อย ทำให้ผู้เขียนบทความกล่าวถึงท้ายบทความอย่างท้าทายว่า “เราอาจจะได้พบกับความประหลาดใจว่า คำที่เชื่อกันมาว่าเป็นคำเขมรหลายคำ แท้จริงเป็นคำไทยแต่เดิมที่เขมรยืมไป”

¹ บทความนี้ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในหนังสืออักษรสารซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในงานเสาศาสตราจารย์ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๑๕ พิมพ์ครั้งที่ ๒ ในrongภาษาและวรรณกรรม พุศจิกายน ๒๕๑๖ พิมพ์ครั้งที่ ๓ ในวารสารภาษาและวรรณคดีไทย ปีที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐.

² อดีตหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

‘ภาษา ๒ ภาษา ซึ่งต่างก็สืบต่อมาจากภาษาคนละตระกูล และมีลักษณะดั้งเดิมแตกต่างกันอย่างมากมาย แต่ได้มีวิวัฒนาการคู่เคียงกันมา มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกันและกันมากจนกลายเป็นภาษาที่เหมือนกันยิ่งกว่าภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกันบางภาษา นั่นคือ ภาษาไทยกับภาษาเขมร’

ผู้ที่รู้จักภาษาไทยและภาษาเขมรดี มักจะอดแปลกใจไม่ได้ที่พบว่า โครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาทั้งสองในปัจจุบันนี้ใกล้เคียงกันมาก จนถึงขนาดที่อาจจะวิเคราะห์ระบบไวยากรณ์ของภาษาทั้งสองได้ด้วยวิธีการอันเดียวกัน ใช้ชื่อและคำจำกัดความเดียวกัน และผลของการวิเคราะห์ก็คือโครงสร้างของภาษาที่เกือบจะเป็นอันเดียวกัน แม้ว่าคำศัพท์ (lexicon) ที่ปรากฏในภาษาทั้งสองนี้จะต่างกันก็ตาม นักภาษาศาสตร์ท่านหนึ่งได้เปรียบเทียบภาษาเขมรและภาษาไทยไว้ว่าเป็น

“a drama in which identical roles are played by characters (words) with different names (shapes)”^๑

ลักษณะอันใกล้เคียงบางอย่างทางด้านไวยากรณ์ของภาษาไทยและเขมรนั้น ได้มีผู้ศึกษาไว้บ้าง^๒ แต่การเปรียบเทียบภาษาทั้งสองอย่างละเอียดก็เพิ่งจะมี

^๑ F. Huffman, “Cambodian and a Case of Syntactic Borrowing?” A paper presented to the 28th International Congress of Orientalists at Canberra, Australia, 1971.

^๒ ตัวอย่างเช่น

F. Martini, “Les expressions d’être en Siamois et en Cambodgien”, *Bulletin de la Société Linguistique de Paris*, 52, 1956.

F. Martini, “La distinction du prédicat de qualité et de l’ épithète en Cambodgien et en Siamois”, *Bulletin de la Société Linguistique de Paris*, 53, 1957-1958.

แต่ในด้านระบบเสียง^๖ และระบบคำ^๗ เท่านั้น

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป ทั้งการเปรียบเทียบภาษาทั้งสองก็ยืนยันลงรอยเดียวกัน ว่าภาษาไทยกับภาษาเขมรนั้นเป็นภาษาคนละแบบ^๘ และสืบต่อมาจากต้นตระกูลภาษาคอนละตระกูล^๙ และเหตุที่ทำให้ภาษาทั้งสองกลายมามีลักษณะใกล้เคียงกันมากอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบันนี้ ก็มีประการเดียวคือการยืม (Borrowing)

การยืมทางภาษา (Linguistic borrowing) เป็นปรากฏการณ์ธรรมดาสามัญของภาษาทุกภาษา ซึ่งนักภาษาศาสตร์เชิงประวัติจะสามารถสืบสาวขึ้นมาได้

^๖ K.Nacaskul. "A Study of Cognate Words in Thai and Cambodian." Unpublished M.A.Thesis, University of London, 1962.

^๗ K.Nacaskul. "Parallelism in the Use and Construction of Certain Grammatical and Lexical Items in Cambodian and Thai : A Typological Comparative Study" Unpublished Ph.D. Thesis, University of London, 1971.

^๘ ไทยเป็นภาษาคำโดดที่มีระบบเสียงวรรณยุกต์ ส่วนภาษาเขมรเป็นภาษาคำโหวดที่มีลักษณะเป็นคำติดต่อกันอยู่บ้าง คือ มีการเปลี่ยนรูปคำตามระบบไวยากรณ์ด้วยการเติมหน่วยคำ ซึ่งใช้ทั้งหน่วยคำเติมข้างหน้า (prefix) และหน่วยคำเติมตรงกลาง (infix) (ดู เจ้า ทองคำวรรณ. หลักภาษาเขมร 2503, หน้า 47 - 72).

^๙ เรื่องตระกูลภาษานี้ยังเป็นปัญหาไม่ตกลงกันได้ แต่ที่แน่นอนในเวลานี้คือ ไทยและเขมรสืบมาจากภาษาคอนละตระกูล ภาษาไทย ลาว ชาย ขาดและไทยถิ่นต่างๆ ในเวียดนามเหนือและจีนไต้หวันเป็นตระกูลหนึ่ง (Fang Kuei Li. "A Tentative Classification of Thai Dialect" in Culture in History, 1960; Marvin J. From Ancient Thai to Modern Dialect: A Theory, 1965) เขมร จาม เวียดนามและภาษาถิ่นหลายภาษาในพม่าเป็นอีกพวกหนึ่ง (Haudricourt. "La place du Vietnamien dans les langues austro-asiatiques" B.S.L.P., 49, 1953.) แม้ว่า Benedict จะได้จัดรวมภาษาไทย กะได้อะอินโดนีเซียเข้าในพวกที่สืบต่อมาจากตระกูลเดียวกัน และเป็นต้นตระกูลเดียวกับกลุ่มมอญ เขมร ญวน ไทยกับเขมรก็ยังห่างกันอยู่ดี (Paul K. Benedict. Thai Kadai, and Indonesia : A New Alignment in Southeastern Asia, Reprinted from American Anthropologist, Vol.44, No.4, Oct. - Dec, 1942.)

เห็นได้เมื่อได้พิจารณาเปรียบเทียบหน่วยเสียงและหน่วยคำในภาษาทั้งหลายที่มีความสัมพันธ์กัน^๗ โดยปกติเมื่อชนที่พูดภาษาต่างกันมา มีความสัมพันธ์กันในทางถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการค้า หรือแม้แต่ทางการสงครามก็ตาม ภาษาของชนทั้งสองกลุ่มนี้ย่อมจะได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างจากการติดต่อสัมพันธ์กันนั้น และนี่คือจุดเริ่มต้นของการยืมทางภาษา การยืมที่เห็นได้ง่ายที่สุดก็คือการยืมคำจากภาษาต่างถิ่นกัน หรือจากภาษาต่างประเทศ การยืมกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์นั้นไม่ค่อยจะได้พบกันโดยทั่วไปนัก แต่ก็มีใช้จะไม่เคยเกิดขึ้น

การศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยและภาษาเขมร ทำให้ได้พบความจริงข้อหนึ่งเกี่ยวกับภาษา คือ การยืมทางภาษานั้นไม่มีขอบเขตจำกัด ภาษาอาจจะยืมคำ ยืมเสียง (allophone) ยืมระบบไวยากรณ์ หรือยืมระบบการเขียนมาจากภาษาอื่นได้ การยืมเหล่านี้มีตัวอย่างปรากฏอยู่ในภาษาไทยและเขมรทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะชนชาติไทยและเขมรมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาเป็นระยะเวลานานเกือบจะตลอดสมัยประวัติศาสตร์แห่งชนชาติไทยในแดนสุวรรณภูมินี้ ภาษาของชนทั้งสองชาติมีอิทธิพลแก่กันและกันมากโดยเฉพาะในด้านคำยืม ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว มีคำเขมรหลายร้อยคำที่ยืมมาใช้ในภาษาไทย และในทำนองเดียวกันคำไทยที่เขมรยืมไปก็มีจำนวนไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันเท่าใดนัก ในด้านการยืมระบบไวยากรณ์นั้น ก็เป็นที่ประจักษ์แน่ชัดแล้วว่า การใช้คำลักษณะนามตามหลังคำบอกจำนวนนับนั้น เป็นแบบที่เขมรรับเอาไปจากไทย^๘ การถ่ายทอดและรับอิทธิพลทางภาษาในระหว่างภาษาทั้งสองนี้ ยังขยายไปจนถึงการรับแบบวิธีการเสริมสร้อยเพื่อสร้างคำ ซึ่งเป็นวิธีการสร้างความไพเราะให้แก่ภาษาอีกด้วย

^๗ L. Bloomfield, "Language", 1958, p. 444.

^๘ Judith M. Jacob "Note on Numerals and Numeral Coefficients in Old, Middle and Modern Khmer," *Lingua*, Vol. 15, 1965, p. 143-162.

บทความเรื่องนี้ เขียนขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อแสดงแบบการเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมร ซึ่งปรากฏว่ามีตรงกันเกือบทุกแบบ
๒. เพื่อแสดงว่าวิธีการเสริมสร้อยเป็นจักรกลอันสำคัญในการสร้างคำประสม และเพิ่มความไพเราะของคำในภาษา

ละเมื่อเปรียบเทียบคำเสริมสร้อยที่ใช้ในภาษาปัจจุบันและภาษาเก่าแล้ว ก็ได้เพิ่มวาทิปราयแสดงความมุ่งหมายข้อ ๓ คือ

๓. เพื่อแสดงว่า แบบการเสริมสร้อยนั้นเขมรได้รับอิทธิพลไปจากไทย

ที่เรียกว่า การเสริมสร้อย (Elaborations) ก็คือ การเสริมแต่งขยายคำลีหรือประโยค ด้วยการเติมคำ วลีหรือประโยคที่มีรูป (form) เท่ากับส่วนเดิมและมีความหมายเหมือน คล้ายคลึง สนิบสนุน หรือตรงกันข้ามกับส่วนเดิม เพื่อความระมัดระวังจะขอเรียกคำวลีหรือประโยคที่ได้รับการขยายตามวิธีการข้างต้นนี้ว่า คำเสริมสร้อย (Elaborated form)

คำเสริมสร้อย ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ

๑. ส่วนที่เป็นคำตั้ง (base form) ซึ่งอาจจะเป็นคำ วลี หรือประโยคก็ได้
๒. ส่วนที่มาขยายหรือส่วนเติม (elaborator) เป็นคำ วลี หรือประโยคที่โครงสร้างเท่ากับคำตั้ง) ที่มาขยายคำตั้ง ส่วนขยายนี้จะผูกพันกับคำตั้งด้วยความหมาย หรือด้วยหน่วยเสียงบางหน่วย ถ้าหากว่าส่วนเติมเป็นคำไร้ความหมาย

(nonsense word)^๕

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีก็ไม่อาจจะวินิจฉัยชี้ขาดลงไปได้ว่า ส่วนใดเป็นคำตั้ง ส่วนใดเป็นส่วนเติม ในกรณีเช่นนี้ก็ถือว่าทั้งสองส่วนเป็น elaborators เติมให้แก่กันและกัน

เครื่องมือที่ใช้พิจารณาตัดสินว่าคำใดเป็นคำเสริมสร้อยก็คือ ความหมายขององค์ประกอบทั้งสองส่วนของคำเสริมสร้อยนั่นเอง ความหมายทั้งสองส่วนจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๔ อย่างนี้ คือ

๑. ความหมายเหมือนกัน หมายความว่า ความหมายประจำคำ หรือ คำแปลของส่วนทั้งสองนั้นแปลได้ตรงกัน แม้ว่าคำทั้งสองนั้นจะมีที่ใช้ในภาษาไม่เหมือนกันก็ตาม เช่นคำว่า เร็วไว แบบอย่าง รูปทรง ฯลฯ ส่วนหนึ่งอาจจะใช้เป็นคำแปลของอีกส่วนหนึ่งได้ คำเสริมสร้อยที่มีลักษณะอย่างนี้ จะเรียกว่า คำเสริมซ้อน (Iteratives)

๒. ความหมายคล้ายกัน ส่วนประกอบของคำเสริมบางคำ มีความหมายไม่ตรงกันทีเดียว แต่ก็มีความคล้ายคลึงกันพอที่จะจัดเข้าเป็นพวกเดียวกันได้ เช่น ใจคอ บ้านช่อง ไฟฟ้า เรือสวนไร่นา เกิดแก่เจ็บตาย คำเสริมสร้อยพวกนี้จะเรียกว่า คำเสริมประสม (Polymers)

^๕ คำไร้ความหมาย (nonsense word) หมายถึง หน่วยคำซึ่งเกิดขึ้นในโครงสร้างของคำเสริมสร้อย หน่วยคำเหล่านี้เป็นส่วนที่เหลืออยู่หลังจากที่ได้จัดระบบคำอื่นๆ เข้าหมวดคำหมดแล้ว หน่วยคำเหล่านี้มีรูปและเสียงเช่นเดียวกับคำทั่วไปในภาษา แต่ไม่มีความหมายใดๆ ที่จะอ้างถึงได้. หน้าที่ของหน่วยคำเหล่านี้มีเพียงเพื่อเติมคำเสริมสร้อยให้ได้แบบตามที่ต้องการเท่านั้น. ความหมายหากจะมีก็เป็นความหมายที่ได้ในหน้าที่คำเสริมสร้อยเท่านั้นเอง.

๓. ส่วนขยายเป็นคำไร้ความหมาย (nonsense word) คำเสริมมีเสียง บางเสียงหรือทุกเสียงซ้ำกับเสียงในคำตั้ง เช่น งงงวย หวงแหน มนุษย์มนา คำเสริมสร้อยพวกนี้ คือ คำที่รู้จักกันทั่วไปว่า คำซ้ำ (Reduplicatives)

๔. ความหมายตรงกันข้าม คำตั้งและคำเสริมมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ชั่วดีที่ห่าง ไกลไกล เหตุผล เหนือได้ออกตก คำเสริมสร้อยแบบนี้จะเรียกว่า คำเสริมปฏิภาค (Antonymies)

คำเสริมซ้อน

คำคู่ซึ่งมีคำตั้งและคำเสริมแสดงความหมายเหมือนกันซึ่งเรียกว่าคำเสริมซ้อนนั้น พระยาอนุমানราชชน เรียกว่า คำซ้อน และอธิบายว่า

“เอาคำเต็มสองคำซึ่งต่างเสียง แต่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มาควบให้ซ้อนกัน เช่น ใหญ่โต เล็กน้อย รักใคร่ เรือแพ.....ที่นำเอามาควบเข้าคู่กัน ส่วนใหญ่เพื่อไขความของอีกคำหนึ่งให้ชัดเจน”^{๑๐}

คำเสริมซ้อนส่วนใหญ่เป็นคำคู่ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นคำภาษาต่างประเทศหรือคำต่างถิ่น คำตั้งและส่วนขยายจึงช่วยอธิบายความหมายของกันและกัน วิธีการซ้อนคำเพื่ออธิบายความหมายของคำแบบนี้ มีตัวอย่างอยู่มากมายทั้งในภาษาไทยและภาษาเขมร

^{๑๐} พระยาอนุমানราชชน, นิรุกติศาสตร์, โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, พระนคร, 2499, หน้า 216-219.

ข้อแตกต่างกันระหว่างคำซ้อนและคำเสริมซ้อนก็คือ ขอบเขตของการจำกัดความหมายที่ว่า “เหมือนกัน” คำซ้อนหรือคำไวพจน์ผสม (Synonymous compound) หมายถึง การนำคำที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงมาเข้าคู่กันและใช้ในความหมายที่รวมเป็นคำเดียวกัน ส่วน คำเสริมซ้อนใช้เรียกเฉพาะเมื่อความหมายของคำที่มาเข้าคู่กันเหมือนกันเท่านั้น และความหมายของคำเสริมซ้อนนั้นไม่ใช่คำที่มีความหมายรวม

ฉบับปีที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

ตัวอย่างที่พบมีการเสริมซ้อนต่างกันเป็น ๓ แบบ คือ

ก. การเสริมซ้อนด้วยคำที่มีความหมายเดียวกับคำตั้ง

ตัวอย่างในภาษาไทย รูปทรง ทรัพย์สิน ผิวพรรณ ฝาผนัง ชี้เกียจชี้ด้รำน
เขียนดี เหนียววัง ห้อมล้อม ขยับเขยื้อน
แบ่งแยก เจียบแหลม แข็งแกร่ง ฯลฯ

ตัวอย่างในภาษาเขมร

จณีอาหาร	อาหาร – อาหาร
เจาหุายนาย	นาย – นาย
อธิบายพยุส	อธิบาย – อธิบาย
ธานาอะออง	รับรอง – รับรอง
นิยายสุดี	พูด – พูด
ลาดตระฎาง	ปลูลาด – ปลูลาด
โกหกมุสา	โกหก – โกหก
ฉาบรหัส	เร็ว-เร็ว
จาส์ชวรา	แก่-แก่
สบ่ครบ	ทั้งหมด-ทั้งหมด

ฯ ล ฯ

ข. การเสริมซ้อนด้วยคำซึ่งมีที่ใช้เฉพาะเมื่อต้องการเน้นความหมาย
ของคำตั้ง

ในภาษาไทยและเขมรมีคำขยายพวกหนึ่งมีลักษณะคล้ายส่วนขยายของคำ
เสริมสร้อย แต่คำขยายพวกนี้มักจะไม่มีความหมายตามปกติ และไม่ปรากฏใน
ภาษาตามลำพัง คำขยายมีหน้าที่ขยายคำบางคำโดยเฉพาะเท่านั้น และเมื่อทำ
หน้าที่เป็นคำขยายก็จะช่วยเน้นความหมายของคำตั้งให้หนักแน่นขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในตัวอย่างต่อไปนี้ คำขยายซึ่งช่วยเน้นความหมายของคำตั้งพิมพ์ตัวเอน

ภาษาไทย ยาวเพื่อย สั้นจืด ร้อนจี๋ เย็นเจี๊ยบ ดำปือ๋ แดงแจ๋
ขาวจืดกรวด ตรงแหว่ง ตรงเผง ไสแจ๋ว ชุ่นคลั๊ก
ขมปี้ หวานจ๋อย เปี้ยวจืด
ฯลฯ

ภาษาเขมร สสุคฺะสฺคฺาย ขาวจืดกรวด
เขมฺมาญญู ดำปี้
สฺงฺวตฺแหง แหง้เกราะ
รตฺขฺมาญฺ รังตือ
ชฺวฺยมีญฺอฺล ชฺวฺยเหลื่อ
ปรญฺญาบฺมฺนิมฺนา ปรบร้อน
ฯลฯ

คำที่พิมพ์ตัวเอนข้างบนนี้ เป็นคำที่ขยายคำที่มาข้างหน้าเพื่อให้มีความหมายเน้นหนักขึ้น คือ มีความหมายโดยรวมว่า “มาก” คำขยายแต่ละคำมีที่ใช้เฉพาะเมื่อขยายคำตั้งเฉพาะเท่านั้น และคำขยายพวกนี้ไม่ปรากฏว่าใช้โดยลำพังด้วยความหมายอย่างที่ปรากฏเมื่อเป็นส่วนประกอบของคำเสริมซ้อน

ค. การเสริมซ้อนด้วยวลี

เมื่อพิจารณาคำขยายที่ขยายเพื่อเน้นความ ก็จะพบว่าในภาษาไทยและเขมรมีวิธีการใช้คำซ้ำความหมายอีกแบบหนึ่ง คือซ้ำความหมายด้วยวลีหรือเสริมซ้อนด้วยวลี วลีที่ใช้ในการเสริมซ้อนมี ๒ พวก คือ วิเศษณ์วลีซึ่งใช้ขยายคำกริยา และข้อความที่เป็นแบบเฉพาะหรือแบบอ้างอิง (set phrase or quotation)

พวกวิเศษณ์วลีที่ทำหน้าที่ขยายในคำเสริมซ้อนนั้น ประกอบด้วยคำเชื่อมกริยา “ให้” และคำกริยาอีกคำหนึ่งซึ่งมีความหมายแสดงผลของคำกริยาที่ถูกขยาย พิจารณาให้ดีจะเห็นว่า คำที่มาขยายนั้นตัดทิ้งเสียก็คงได้ความเท่าเดิม แต่วิธีการใช้ภาษาของคนไทยก็นิยมที่จะใช้คำเสริมความหมายให้หนักแน่นขึ้น เช่น

ฉบับปีที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

ตัวอย่างในภาษาไทย	นอนให้หลับ ขยายให้ใหญ่ กดให้ลง ใส่ให้เข้า ย่อให้สั้น บอกให้ทราบ มองให้เห็น ๙ ล ๙
ตัวอย่างในภาษาเขมร	บ้ำพรัญไอยขลี้ ย่อให้สั้น บนทาบไอยทาบ ทำให้ดำเพื่อให้ดำ พงรักไอยธ ขยายให้ใหญ่ ปฺร่าบไอยชฺรราบ บอกให้ทราบ ๙ ล ๙

คำเสริมซ้อนพวกที่ขยายด้วยข้อความที่เป็นแบบเฉพาะหรือแบบอ้างอิงซึ่ง
คัดมาจากที่อื่นนั้น ไม่มีโครงสร้างจำกัดว่าจะเป็นอย่างไร คำขยายมีหน้าที่เน้นหรือ
เพิ่มความหมายของข้อความนั้นๆ ทำให้คำดั่งกับคำขยายรวมกันเป็นคำเสริมซ้อน
เช่น

ตัวอย่างในภาษาไทย	เด็กอมมือ ซายอกสามศอก คิดในใจ ซีเกียจสันหลังยาว จองทองพองชน ทำงานตัวเป็นเกลียว แพงหูฉี่ ซีเกียจตัวเป็นขน สวยเป็นบ้า กลมเป็นลูกมะนาว ๙ ล ๙
-------------------	---

ตัวอย่างในภาษาเขมร	เกมงบเขาไฏ เด็กอมมือ บุรุตรุงปฺร่าหัด ซายอกห้าศอก กบ่างบิดมุข ซ่อนปิดหน้า พรัยจิตเกรัยมเกสิมปรมาต กังวลใจดับม้ามแห่ง บญจปไกรยบงอส์ ในที่สุดหลังจบ ๙ ล ๙
--------------------	---

คำเสริมประสม

คำเสริมประสมประกอบด้วยคำตั้งและส่วนขยายซึ่งมีความหมายไม่
เหมือนกันแต่เกี่ยวเนื่องกัน โดยเฉพาะตามความรู้สึกของผู้ใช้ภาษา หมายความว่า
เมื่อผู้ใช้ภาษาเขียนหรือกล่าวคำใดคำหนึ่งออกมาแล้ว คำนั้นเองทำให้เขานึกถึงอีก

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย

เฝ้าหนึ่งจึงจับค่านั้นเข้ามาต่อท้าย แม้ว่าคำที่เสริมเข้ามาจะมีความหมายเด่นชัดใน
ใจของมันเอง ความหมายนั้นก็มิได้แสดงออกมาเด่นชัด หน้าที่ของคำขยายพวกนี้
มีเพียงเพื่อเสริมความหมายของคำตั้งให้ชัดเจนแน่นอน ไม่ให้มีการเข้าใจ
ผิดพลาดเป็นอย่างอื่นเท่านั้นเอง ด้วยเหตุที่ส่วนขยายของคำเสริมประสมนี้มี
ความหมายเด่นชัดในตัวเองและมิได้ซ้ำกับความหมายของคำตั้ง โครงสร้างของคำ
เสริมประสมอาจจะซ้ำกับโครงสร้างของคำประสม (Compound words)
เลยทีเดียว การที่จะพิจารณาว่าคำคู่ใดเป็นคำประสม คำคู่ใดเป็นคำเสริมประสมจึง
ต้องดู ความหมาย เป็นเกณฑ์ ถ้าปรากฏว่าความหมายที่ต้องการเป็นความหมาย
รวมทั้งของคำตั้งและคำขยายก็จัดว่าเป็น คำประสม ถ้าหากต้องการแต่เพียง
ความหมายของส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงส่วนเดียว ไม่สนใจความหมายของอีกส่วนหนึ่ง
จัดเป็น คำเสริมประสม ตัวอย่างเช่น ถ้าจะพิจารณาคำคู่ เงินทอง ถ้าหมายความ
ทรัพย์สมบัติ เงินทอง ก็เป็นคำประสม เพราะต้องการความหมายของทั้ง ๒ ส่วน
รวมกัน แต่ถ้าต้องการจะหมายถึงแต่เพียงเงิน (หรือทอง) คำเดียว อีกคำหนึ่งเติมมา
เพราะความเคยชินที่พบ ๒ คำนี้อยู่ด้วยกันคู่กันเสมอๆ ก็นับว่าเป็นคำเสริมประสม

ในตัวอย่างต่อไปนี้ คำที่พิมพ์ด้วยตัวเอนเป็นส่วนขยายของคำเสริมประสม

ตัวอย่างในภาษาไทย ใจค^อ ปากค^อ ออกใจ บ้านช^{อง} สมุดดินส^อ
ไฟฟ^{ืน} น้ำท^{่า} ข้าวป^{ลา} กินอยู่ หลับนอน
ฯลฯ

ตัวอย่างในภาษาเขมร จิตเก^{ลิม} ใจ - ตับ
ปรุ^{รก}มาส เงิน - ทอง
สร^{ีญ} หญ^{ิง} - เพศหญ^{ิง}
อุ^ตสาพยาย^{าม} ขย^{ัน} - มานะ
เก^{ลจ}ตุ^รเขีย^ก ลิม - หู
ฯลฯ

ในภาษาไทยและเขมร มีคำพวกหนึ่งมีลักษณะเป็นคำประสมซึ่งประกอบขึ้นจากคำหลายๆคำซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกัน คำซึ่งมีความหมายถึงสิ่งที่ปรากฏด้วยกันเสมอๆ คำที่หมายถึงสิ่งที่เหมือนกันมากๆ หรือสิ่งซึ่งมีลักษณะร่วมเป็นอย่างเดียวกัน คำหลายๆ คำนั้นจะถูกจัดเรียงเข้าตามระเบียบที่แน่นอนตามความหมาย เช่น เหนือได้ออกตก ถ้วยโถโอชาม หมูเห็ดเปิดไก่ ดินน้ำไฟลม เดินยั้งนอน ตามลักษณะความกลมกลืนของเสียง เช่น วงศาคนาญาติ ดิดีตีเป่า ร่องรำทำเพลง หรือตามลำดับการเกิดก่อนเกิดหลัง เช่น เข้าสายบายเย็น เกิดแก่เจ็บตาย ฯลฯ การที่คำหลายๆ คำเหล่านี้ถูกนำมาถูกรวมกันจนกลายเป็นแบบสำนวนในภาษา ก็เพราะความเกี่ยวพันในด้านความหมาย คำแบบสำนวนเฉพาะดังเช่นที่ยกตัวอย่างมานี้ นับเป็นคำเสริมประสมด้วยพวกหนึ่ง ความหมายของคำเสริมประสมพวกนี้อาจจะมีลักษณะตรงตัวตามความหมายของคำที่รวมอยู่ในคำเสริมประสม แต่โดยทั่วไปผู้ใช้ภาษามักจะต้องการความหมายของคำเพียงคำเดียวเท่านั้น เช่น ต้องการพูดถึง ถ้วย หรือ ชาม ก็อาจจะพูดว่า ถ้วยโถโอชาม เพื่อความไพเราะสละสลวยของภาษา เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า คำเสริมประสมพวกนี้ จะประกอบด้วยคำสี่คำ หรือสี่พยางค์ แต่ไม่ว่าจะเป็นคำสี่คำหรือพยางค์สี่พยางค์ ก็จะต้องอ่านหรือออกเสียงให้เป็นสี่จังหวะ (---) และเพราะเหตุนี้การนับคำหรือพยางค์จึงไม่จำเป็นจะต้องตรงกับกรกำหนดคำหรือพยางค์ในทางระบบเสียงของภาษา เป็นต้นว่า คำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นไม่มีตัวสะกด (พยางค์เบา) ซึ่งปรากฏข้างหน้าพยางค์ที่มีตัวสะกดหรือพยางค์ที่มีน้ำหนัก อาจจะถูกกำหนดให้มีน้ำหนัก (stress) และรับจังหวะหนึ่งในคำเสริมประสมบางคำ ในทางตรงกันข้าม พยางค์ที่ประสมด้วยสระเสียงยาวหรือมีตัวสะกดก็อาจจะกลายเป็นพยางค์ที่ไม่มีน้ำหนักและไม่นับเป็นจังหวะหนึ่งก็ได้

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย

ตัวอย่างพยางค์ที่น่าจะมีน้ำหนักเบา แต่ถูกกำหนดให้รับจังหวะหนัก

ไทย ขยับหมั้นเพียร ชะ - หย่น - หมั้น - เพียร

เขมร สุภาพรปราสา สู - ภาพ - ราบ - สา
ตัวอย่างพยางค์ที่น่าจะมีน้ำหนัก แต่ไม่รับจังหวะ

ไทย แป้งขมิ้นดินสอพอง (แป้ง - ขมิ้น - ดิน - สอพอง)

เขมร ภูเขาเผาสุพรรณ (ภูเขา - เผา - สุพรรณ)

ตัวอย่างในภาษาไทย

เรือสวนไร่นา	ห้วยหนองคลองบึง	ถั่วโถโอชาม
เรือแพนาวา	ราชวัติฉัตรธง	เหนื่อไต่อกต
เข้าสายบ้ายเย็น	ช่างม้าวัวควาย	หมูเห็ดเป็ดไก่
เกิดแก่เจ็บตาย	ตืดสืดเป่า	ตีรันฟันแทง
กอดรัดฟัดจูบ	กอดรัดฟัดเหวี่ยง	เย็บปักถักร้อย

ฯลฯ

ตัวอย่างในภาษาเขมร

เทียนรูปภฎีศุกา	ดอกไม้รูปเทียน
(เทียน - รูป - ลาย - ดอกไม้)	
มาสปรากัธนธาน	ทรัพย์สมบัติ
(ทอง - เงิน - สมบัติ)	
พุงหงส์สุพรรณ	เผ่าพันธุ์
(เมลิ็ด - วงศ์ - ตระกูล)	
แสรมการจุมภาภูณา	เรือสวนไร่นา
(นา - สวน - สวนดอกไม้ - สวนผัก)	

ฉบับปีที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

ยบ่ใญ่ลงจพริก เข้าสายปายเย็น

(คิน - วัน - เย็น - เข้า)

ณม่่วญช่วญลก่ฎูร ค้าขาย

(การค้ำ - ค้ำ - ขาย - เปลี่ยน)

ฎีกนำพำยัวร์ พา, นำ

(นำ - พา - คาย - ทิ้ว)

ฯลฯ

คำซ้ำ (Reduplicatives)

การซ้ำคำ คือ การออกเสียงคำใดคำหนึ่งซ้ำ ๒ ครั้งหรือมากกว่า คำซึ่งเกิดขึ้นจากวิธีการนี้ก็เรียกว่า คำซ้ำ แต่การซ้ำคำไม่จำเป็นจะต้องออกเสียงทุกเสียงของคำซ้ำอีกครั้งก็ได้ อาจจะซ้ำแต่เพียงบางเสียง ส่วนเสียงที่เหลือก็ให้ออกเสียงแตกต่างกันไป เท่าที่ปรากฏในภาษาหลายภาษา คำซ้ำมีลักษณะซ้ำแบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบ ดังนี้

๑. ซ้ำทั้งคำ (Repetitive reduplication) คือ การกล่าวคำนั้นซ้ำทั้งคำอีกครั้งหนึ่งหรือหลายครั้ง

๒. ซ้ำเพียงบางส่วน (Partial reduplication) คือ การกล่าวคำอีกคำหนึ่ง ซึ่งมีเสียงบางเสียงหรือหลายเสียงซ้ำกับคำที่กล่าวแล้ว คำซ้ำประเภทนี้มีลักษณะแบบคำสร้อยเพราะส่วนที่ซ้ำนั้นไม่มีความหมายใดๆในภาษา ส่วนเดิมมีหน้าที่เพียงเพิ่มความไพเราะหรือเพิ่มจังหวะของคำให้ได้ตามที่ต้องการ (เช่น ในการแต่งคำประพันธ์) เท่านั้น ในการศึกษาคำซ้ำพวกนี้ มีสิ่งที่สำคัญที่จะต้องพิจารณาก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงของคำตั้งกับส่วนเดิม ซึ่งเท่าที่พบมีเป็น ๓ แบบ คือ

ก. พยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน ส่วนสระและตัวสะกดต่างกัน (Alliterative reduplicatives) ถ้าคำตั้งเป็นคำสองพยางค์ ส่วนเดิมก็จะมีสองพยางค์ด้วยโดยพยางค์ต้นจะซ้ำทั้งพยางค์ ส่วนพยางค์ท้ายซ้ำแต่พยัญชนะต้น

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย

ตัวอย่างในภาษาไทย หรรหาว งงงวย เหนอะหนะ หวงแหวน
 มนุษย์মনา ถนัดถนี่ กำชับกำชา

ตัวอย่างในภาษาเขมร พุยมเพรียง (ไปรมปรียง) ดกลง
 แฉอดฉอน (แฉอต ฉออิน) อิม
 ฐงนฐง (ทงวน โทง) หนัก
 สนิทสนาล (ซุเน็ต ซุนาล) สนิท

ข. พยัญชนะต้นต่างกันแต่สระและตัวสะกดเหมือนกัน (Rhyming reduplicatives)

ตัวอย่างในภาษาไทย เช่น ทองหยอง แขนแมน เจยเมย ไม้ไผ่
 อ้วนท้วน เจียบเขียบ เลอะเทอะ

ตัวอย่างในภาษาเขมร เช่น จุรกสุท (จอรอก ลุออก) ครอบ
 บฎีสี่ (เปตียเขียบ) สามี่
 แมนแทน (แมนแตน) จริง
 สลุดบูต (ชโลตโปต) ดี, สุภาพ
 ทนุสน์ (ตวันพลัน) สุภาพ, อ่อนโยน
 สุวัลมุสวัน (ซุวัล พุลัน) สบาย
 ๕ ล ๕

ค. พยัญชนะต้นกับตัวสะกดเหมือนกัน ต่างกันที่เสียงสระ(Chiming reduplication)^{๑๑}

ตัวอย่างในภาษาไทย เช่น ดีมด้า ดูกติก ปวกเปียก หั้นเหียน
คิกคัก ยู่ยั๊บ โจ่งแจ้ง โยกเยก
กระดุกกระดิก กระซิบกระซาบ

ตัวอย่างในภาษาเขมร เช่น เกุมงกวมาง เด็ก
จ็องแจอง กระดุก
กูรอุบกูรแอบ (กลืน) หอม
ติจตัจจ นิดหน้อย

ในภาษาไทยและเขมรมีคำคู่อีกพวกหนึ่งซึ่งมีลักษณะทางรูปคำเป็นอย่างเดียวกับคำซ้ำแบบใดแบบหนึ่งที่อธิบายมาข้างต้นนี้ และเมื่อพิจารณาด้านความหมายแล้ว ได้พบว่า ทั้งคำตั้งและส่วนเติมต่างก็มีความหมายเป็นคำโดยสมบูรณ์ในภาษา แต่ความหมายของคำทั้งคู่ไม่ได้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันเลย ถึงแม้คำทั้งคู่จะมีความหมาย แต่ก็มักจะปรากฏว่าความหมายของคำใดคำหนึ่งถูก

^{๑๑} เฉพาะในภาษาไทย คำซ้ำซึ่งมีลักษณะเช่นนี้ปรากฏเป็นแบบการสร้างคำที่รู้จักกันแพร่หลายมากจนเกือบเรียกได้ว่า คำทุกคำในภาษาไทยสามารถจะทำให้เป็นคำซ้ำได้ด้วยวิธีการนี้ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เราจะสามารถซ้ำคำทุกคำในประโยคได้พร้อมๆ กัน ส่วนเติมที่นำมาซ้ำกับคำตั้งจะมีพยัญชนะและตัวสะกด (ถ้ามี) ซ้ำกับคำตั้ง ส่วนสระนั้นจะเป็นสระ เ-อะ, เ-อ, แ-ะ, หรือ แ-เท่านั้น เช่น กินกิน เล่นเล่น เสือเสือ ข้าวข้าว โต๊ะโต๊ะ สิบสิบ น้าห่มผ้าห่ม ฯลฯ หรือ กินแกกิน เล่นแเล่น เสือแเส ข้าวแช่ว โต๊ะแตะ สิบแสบ น้าห่มผ้าแหม่ม ฯลฯ แต่สระในคำตั้งเป็นสระ เ-อะ เ-อ สระในส่วนเติมจะเป็น แ-ะ แ- เช่น เยอะแยะ เงินแฉิ่ง เดินแฉน ถ้าสระในคำตั้งเป็น แ-ะ แ- สระในส่วนเติมจะเป็น เ-อะ เ-อ เช่น แพงเพิง แกงเกิง แ้วนเวิน แบนเบิน ฯลฯ

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย

ลืมนำไป คำนั้นถูกนำมาใช้เพียงเพื่อให้แสดงเสียงสัมผัสคล้องจองเข้าเป็นส่วนเติมของคำซ้ำเท่านั้นเอง เช่น คำว่า มือไม้ ดึกดื่น แน่นอน สดิสดัง ฯลฯ คำที่พิมพ์ตัวเออนั้นโดยปรกติมีความหมายสมบูรณ์ แต่เหตุผลที่นำมาเข้าคู่กับอีกคำหนึ่งนั้นน่าจะเป็นเพราะความบังเอิญมากกว่าจะมีเหตุผลทางภาษาอื่นใด ส่วนเติมทั้งหลายนี้อาจจะดูว่ามีรูปคำเหมือนกับคำปรกติที่ใช้ในภาษา แต่แท้จริงแล้วหาใช้คำที่มีความหมายเหล่านั้นไม่ ผู้ใช้ภาษาเพียงแต่หาคำที่มีเสียงซ้ำกับคำว่า มือ ดึก แสดิ ฯลฯ แล้วก็ผลิตส่วนเติมขึ้นมาโดยบังเอิญก็ไปพ้องกับคำที่มีความหมายแล้วหรือมิฉะนั้นผู้ใช้ภาษาก็ดึงคำที่มีเสียงซ้ำกันที่พอจะนึกได้มาเข้าคู่โดยไม่ได้นึกถึงความหมายของคำที่นำมาเข้าคู่นั้นจะสัมพันธ์กับคำตั้งหรือไม่เพียงใด คำที่นำมาเสริมนั้นจึงนับได้ว่าไม่มีความหมายใดๆ นอกจากความหมายในฐานะส่วนเติมของคำเสริมซ้ำ

ตัวอย่างในภาษาเขมร

กুবวันเกือม็อง (ดำรับ - กระเบื้อง)	ดำรับ, เอกสาร
เกียนเกาะ (อ่าว - เกาะ)	เกาะ
นงล่นงาย (สงสัย - ไกล)	สงสัย
ซื่อซ่านาญ (ความเชื่อ - ซ่านาญ)	ซ่านาญ
เลจลี (โผล่ - ไต่ยีน)	ไต่ยีน

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑๖๖

คำเสริมปฏิภาค (Antonymies)

ในภาษาไทยและเขมร มีคำประสมอยู่พวกหนึ่งซึ่งประกอบขึ้นด้วยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม คำประสมพวกนี้มักจะมี ความหมายรวมความหมายของคำที่ ประสมกันไว้ด้วยกัน แล้วหมายถึงลักษณะต่างๆ ไปของความหมายทั้งสองคำนั้น หรือเป็นความหมายกลางๆ ซึ่งคำทั้งสองนั้นบ่งบอก เช่น *ใกล้ไกล* ก็หมายถึงทั้ง ใกล้ทั้งไกล คือ ทั่วไปทั้งหมด สูงต่ำ ก็หมายถึงทั้งสูงทั้งต่ำ คือ ทุกขนาด เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้ง จะเห็นว่า มีคำบางคู่ที่ไม่จำเป็นต้องใช้คำประสมอย่างนี้ เช่น เมื่อเราจะพิจารณาว่า “คนคนหนึ่งมีขนาดสูงต่ำแค่ไหน” เราก็ต้องการทราบ ความสูง ไม่ใช่และไม่จำเป็นจะต้องทราบความต่ำด้วย การถามด้วยประโยคว่า “เขาสูงแค่ไหน” กับ “เขาสูงต่ำแค่ไหน” คงจะได้คำตอบเดียวกัน การใช้คำว่า “สูง” แทนที่จะใช้ว่า “สูง” คำเดียว จึงเป็นการใช้คำในลักษณะเสริมสร้อย คือเสริม เพื่อให้ฟังไพเราะขึ้น นุ่มนวลขึ้น มีลักษณะเชิงวรรณศิลป์มากขึ้นเท่านั้นเอง

คำประสมในลักษณะนี้จึงจัดเป็นคำเสริมสร้อยประเภทหนึ่ง เรียกว่า คำเสริมปฏิภาค คือ เสริมด้วยถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม อย่างไรก็ตามก็มิใช่ ว่า คำประสมที่สร้างจากคำมีความหมายตรงกันข้ามจะนับเป็นคำเสริมปฏิภาคทุกคำ คำที่จัดเป็นคำเสริมปฏิภาคต้องเป็นคำที่ใช้ต้องการเพียงความหมายของส่วนเดียว หรือความหมายที่ต้องการในที่นั้นเป็นแต่เพียงความหมายของคำเดียว อีกคำหนึ่ง ที่เติมมาไม่ได้มีความหมายใดๆ ที่นำคำตรงกันข้ามนั้นมาเข้าคู่กันก็เพราะความเคย ชินที่พบว่าอยู่ด้วยกันเสมอหรือเพราะต้องการพูดให้ยาวออกไปเท่านั้น คำที่มีความหมายตรงกันข้ามที่นำมาเข้าคู่เป็นคำเสริมปฏิภาคอาจเป็นคำกริยากับคำกริยา ซึ่งมีคำปฏิเสธหน้าหน้าก็ได้ เช่น

ตัวอย่างในภาษาไทย	ควรมีควรร ดีไม่ดี...
-------------------	-------------------------

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย

ตัวอย่างในภาษาเขมร เสจกฏีคั้วรพัคั้วร ความควรไม่ควร
 การเพญจิตมินเพญจิต ความพอใจไม่พอใจ

ฯลฯ

ตัวอย่างคำเสริมปฏิภาคอื่น ๆ

ตัวอย่างในภาษาไทย น้อยใหญ่ ขวดี เหนือใต้ ผิดชอบ หัวหาง สูงต่ำ ดำขาว

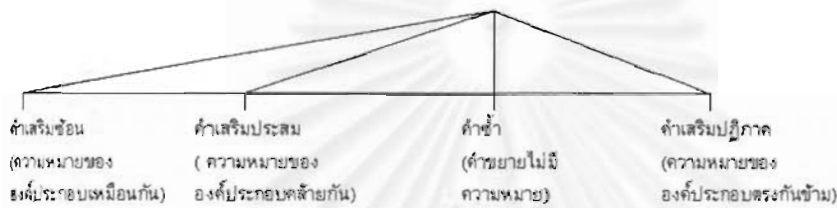
ตัวอย่างในภาษาเขมร ชิดฉงาย ไกลใกล้
 ทาบขุพล สูงต่ำ
 ขุสตรูว ผิดถูก
 ตูจธ น้อยใหญ่

โดยหลักการ คำคู่ในภาษาไทยและเขมรทุกคำอาจจะจัดเป็น คำเสริม
 ซ้อน คำเสริมประสม คำซ้ำ และคำเสริมปฏิภาค อย่างใดอย่างหนึ่งได้ แต่
 ในทางปฏิบัติได้พบว่า คำบางคำมีลักษณะคาบเกี่ยวซึ่งมีอาจจะตัดสินให้เด็ดขาดลง
 ไปได้ว่าเป็นพวกใดพวกหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการจัดคำเสริมสร้อยออกเป็นประเภทย่อย
 ต่างๆ นี้ จัดโดยอาศัยความหมายของคำตั้งและส่วนขยาย และเป็นที่ยากแก่การ
 โดยทั่วไปแล้วว่า ความหมายเป็นจุดอ่อนของการศึกษาภาษา^{๓๖} ความเข้าใจและ
 ความคิดของมนุษย์นั้นสลับซับซ้อนเกินกว่าที่วิทยาการของโลกปัจจุบันจะอธิบาย
 ให้เห็นกระจ่างได้ อย่างไรก็ดีเมื่อได้พิจารณาคำเสริมสร้อยทั้ง ๔ ประเภทแล้ว ก็จะ
 เห็นว่ามีลักษณะเกี่ยวพันกัน ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำตั้งและส่วน
 ขยายนี้นั้นจะตกอยู่ในเส้นแนวเดียวกัน ถ้าให้ปลายเส้นข้างหนึ่งชี้ที่ความหมาย
 เหมือนกัน ปลายอีกข้างหนึ่งชี้ที่ความหมายตรงกันข้าม บนเส้นแนวนี้นี้มีคำ
 ความหมายคล้ายคลึงและคำที่ความหมายไม่สัมพันธ์กันเลย (เพราะคำขยาย
 เป็นคำไร้ความหมาย) เรียงเข้ามาตามลำดับ ระหว่างคำเสริมซ้อนกับคำประสมอาจ
 มีคำที่อยู่ระหว่างกลาง เช่นคำว่า บ้านเรือน, บ้าน กับ เรือน อาจจะพิจารณาว่า

^{๓๖} L. Bloomfield "Language" 1958, p.140.

เหมือนกัน ถ้าแปลว่าที่อยู่ แต่อาจจะพิจารณาว่าคล้ายกัน ถ้าแปล บ้านว่า หมู่บ้าน ถ้าจะเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของความหมายของคำตั้งกับความหมายของคำขยายกับสี ความหมายเหมือนกัน(คำเสริมซ้อน)ให้เป็นสีแดง ความหมายคล้ายคลึงกัน(คำเสริม ประสม)ให้เป็นสีเหลือง ความหมายไม่เหมือนกัน(คำซ้ำ)เป็นสีน้ำเงินเข้ม และ ความหมายตรงกันข้าม(คำเสริมปฏิเสธ)เป็นสีขาว ก็จะปรากฏสีแดง สีเขียว สีฟ้า เป็นสีเชื่อมระหว่างสีหลักซึ่งอยู่ใกล้กันเป็นธรรมชาติอันใด ความสัมพันธ์ของ ความหมายของคำตั้งกับคำเติมก็ฉนั้น

ความสัมพันธ์ของความหมายต่างๆ นี้ อาจจะแสดงแผนผังให้ดูได้ดังนี้

คำขยายคู่

คำคู่ในภาษาไทยและเขมรแบบที่นิยมกันมาก และเป็นแบบที่สร้างคำ ใหม่ๆ ขึ้นได้เสมอ คือแบบคำคู่ ๔ คำหรือ ๔ พยางค์ การนับจำนวน ๔ ของคำขยาย คู่่นั้นไม่ได้กำหนดตายตัว เพียงแต่ว่าคำขยายคู่ทุกคำมักจะแบ่งให้รับจังหวะหนัก ของการออกเสียงให้ได้ ๔ จังหวะ แม้คำไทยและเขมรส่วนใหญ่จะมีพยางค์เดียว แต่ ก็มีคำสองพยางค์ หรือสามพยางค์ปนอยู่ไม่น้อย คำสองพยางค์ส่วนใหญ่มักจะมี พยางค์เบาหน้า พยางค์เบาที่ช่วยถ่วงน้ำหนักการนับจังหวะให้ได้ ๔ จังหวะ อยู่เสมอ

เท่าที่ได้เสนอคำเสริมสร้อยมาแล้ว ก็เห็นว่าคำเสริมสร้อยบางพวกอาจ จะมี ๔ พยางค์ เช่น พวกที่คำตั้งเป็นคำสองพยางค์ และคำเสริมประสมบางพวก เป็นต้น แต่คำขยายคู่ ๔ จังหวะในภาษาทั้งสองนี้ยังมีอีกมากซึ่งได้รวบรวมไว้ใน หัวข้อ “คำขยายคู่” ต่อไปนี้

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย

คำว่า “คำขยายคู่” เป็นคำที่ใช้เรียกคำที่มี ๔ จังหวะ เพราะคำเหล่านี้ล้วนแต่เป็นคำที่ขยายหรือเพิ่มจังหวะเป็น ๔ (จากเดิม ๒ หรือ ๓) ด้วยวิธีการเสริมสร้อยแบบใดแบบหนึ่งดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งนั้น ก็เมื่อได้เห็นมาแล้วว่าคำเสริมสร้อยนั้นมีลักษณะเป็นคำคู่ คือมีสองส่วนที่นำมาเข้าคู่กันก็เพราะความสัมพันธ์ทางความหมายหรือเสียงหรือทั้ง ๒ อย่าง คำเสริมสร้อยจึงเป็นคำคู่ (คำพยางค์เดียว ๒ คำ หรือคำสองพยางค์ ๒ คำ) และเมื่อขยายคำคู่เหล่านี้ออกเป็น ๔ จังหวะ (คำพยางค์เดียว ๔ คำ คำสองพยางค์คำหนึ่งกับคำพยางค์เดียว ๒ คำ คำสองพยางค์ ๒ คำซึ่งถูกลดพยางค์เบาลงบ้างกับคำพยางค์เดียว ๑ คำ เป็นต้น) ซึ่งน่าจะเรียกได้ว่าเป็น “คำขยายคู่”

แบบคำขยายคู่ซึ่งจะยกตัวอย่างให้ดูในที่นี้มี ๕ แบบ เป็นแบบที่พบมากทั้งในภาษาไทยและภาษาเขมร ๓ แบบ และพบแต่ในภาษาไทย ๒ แบบ

กำหนดให้	CX	แทนคำสองพยางค์ หรือคำประสม
	WX	แทนคำ 2 คำ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางไวยากรณ์ (เช่น คำกริยา-กรรม, บุรพบท-นาม, นาม-คุณศัพท์ ฯลฯ)
	XY	แทนคำเสริมสร้อย
	B ₁ B ₂	แทนคำหรือพยางค์ที่กำหนดให้รับจังหวะคำ 1 จังหวะ
	Z	แทนส่วนเดิมทั่วไป
	W	แทนคำซึ่งมักจะมีพยางค์เดียว
	*O	แทนคำไร้ความหมาย (nonsense word)

แบบคำขยายคู่เท่าที่พบมีลักษณะดังนี้ คือ

$$\text{แบบที่ ๑} \quad CX \rightarrow CXCX/CYCX$$

$$\text{แบบที่ ๒} \quad WX \rightarrow WXWY/WYWX$$

$$\text{แบบที่ ๓} \quad B_1B_2 \rightarrow B_1B_2ZZ$$

$$\text{แบบที่ ๔} \quad W \rightarrow W^* O B_1B_2 \quad WWW^* O$$

$$\text{แบบที่ ๕} \quad B_1B_2 \rightarrow B_1^* O B_1B_2$$

$$B_1B_2 \rightarrow B_1B_2 B_1^* O$$

คำขยายคู่แบบที่ ๑ $CX \rightarrow CXCX/CYCX$

คำสองพยางค์หรือคำประสม (แบบคำ ๒ คำ) ขยายออกเป็นคำขยายคู่ได้ ถ้าคำใดคำหนึ่งปรากฏในคำเสริมสร้อย ฉะนั้นในคำสองพยางค์หรือคำประสมว่า ห้องน้ำ CX เมื่อ น้ำ ปรากฏในคำเสริมสร้อยได้เป็น น้ำท่า XY คำสองพยางค์หรือคำเสริมประสมนั้นจะขยายออกเป็น ห้องน้ำห้องท่า CXCX หรือเป็น CYCX แล้วแต่ว่าคำเสริมสร้อยจะปรากฏเป็น XY หรือ YX ในตัวอย่างข้างล่างนี้ XY หรือ YX ปรากฏในตำแหน่งที่ ๒ และ ๔ ส่วนพยางค์ต้น C จะปรากฏซ้ำอีกครั้งหนึ่งในตำแหน่งที่ ๓

ตัวอย่างในภาษาไทย

CX ห้องน้ำ	XY น้ำท่า
CXCX	ห่องน้ำห้องท่า
CX น้ำตา	YX หูตา
CYCX	น้ำหูน้ำตา

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย

CX ท้องนา YX ไร่เนา
 CYCX ท้องไร่ท้องนา

ตัวอย่างในภาษาเขมร

CX ทึกมาต๋ น้ำลาย XY มาต๋ค พุด, พุดเถ็ย
 (น้ำ-ปาก) (พุด, ปาก-คอ)

CXCY ทึกมาต๋ทึกค น้ำลาย

CX พรวัยจิต กังวล XY จิตเถลิ้ม ใจ
 (กังวล-ใจ) (ใจ-ดับ)

CXCY พรวัยจิตพรวัยเถลิ้ม กังวล

CX อุนกสุรุก ชาวชนบท XY สุรุกภูมิ หมูบ้าน, ชนบท
 (คน-เมือง)

CXCY อุนกสุรุกอุนกภูมิ ชาวชนบท

คำขยายคู่แบบที่ ๒ WX → WXWY/WYWX

คำขยายคู่แบบที่ ๒ นี้แตกต่างจากแบบที่ ๑ ตรงที่คำตั้งนั้นเป็นโครงสร้างทางไวยากรณ์มิใช่คำประสม โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่สามารถขยายได้มีหลายแบบ แต่ยังไม่พบแบบที่เป็นประธาน-กริยา ส่วนใหญ่เป็นแบบกริยา-กรรม กริยา-วิเศษณ์ และนาม-คุณศัพท์ หนึ่งคำขยายคู่แบบนี้มีที่เอาคำเสริมปฏิภาคมาใส่ในตำแหน่งที่ ๒ และ ๔ มากพอๆ กับคำเสริมขยายและคำเสริมประสม คำซ้ำมีเป็นส่วนน้อย เช่น โครงสร้างกริยา-กรรม มีว่า กินข้าว WX คำว่า ข้าว X ปรากฏเป็นคำเสริมซ้อนได้ว่า ข้าวปลว XY ก็เกิดคำขยายคู่ว่า กินข้าวกินปลว WXWY

ตัวอย่างในภาษาไทย

กินข้าวกินปลา	เป็นกอบเป็นกำ
หยิบเล็กหยิบน้อย	กลุ่มอกกลุ่มใจ
กลับเนื้อกลับตัว	ไกลหูไกลตา
ไม่รู้ไม่เห็น	เป็นเรื่องเป็นราว
เอาเป็นเอาตาย	คนเผ่าคนแก่
รวบหัวรวบหาง	ดูหน้าดูหลัง
กลางเก่ากลางใหม่	โยนหัวโยนก้อย
ที่เล่นที่จริง	สมเหตุสมผล

ตัวอย่างในภาษาเขมร

เบิกแญนเบิกตรเซียง (เบิด-ตา-เบิด-หู)	เบิดหูเบิดตา
เผญีรูปเผญีอุอิง (ฝาก-รูป-ฝาก-กระตูก)	ฝากเนื้อฝากตัว
หุฎึงหุยล (ไม่-รู้-ไม่-เข้าใจ)	ไม่รู้ไม่เห็น
เจรีนแบบจรีนยาง (หลาย-แบบ-หลาย-อย่าง)	หลายแบบหลายอย่าง
เวีรจจะเวีรเพ็ง (เดิน-ลง-เดิน-ขึ้น)	เดินขึ้นเดินลง
เมีลเวีมเมีลจุง (ดู-ต้น-ดู-ปลาย)	ดูต้นดูปลาย, ดูหัวดูหาง
มีนติจมีนเจรีน (ไม่-น้อย-ไม่-มาก)	ไม่มากไม่น้อย

คำขยายคู่แบบที่ ๓ $B_1 B_2 \rightarrow B_1 B_2 Z Z$

คำขยายคู่แบบนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับคำเสริมซ้อนหรือเสริมประสม เพียงแต่คำตั้งนั้นมีพยางค์หรือจังหวะมากกว่า เมื่อคำตั้งมี ๒ จังหวะ คำที่นำมาซ้อนก็ต้องให้มี ๒ จังหวะด้วย เพื่อถ่วงให้พอดีกัน การเล่นเสียงสัมผัสทั้งสระและพยัญชนะจะปรากฏอยู่โดยทั่วไป

ตัวอย่างในภาษาไทย

โกหก	→	โกหกพกลม
โง่งอ	→	โง่งอเต่าคู่
หัวเดียว	→	หัวเดียวกระเทียมลีบ
อกไหม้	→	อกไหม้ไส้ขม
หลงไหล	→	หลงไหลได้ปลื้ม
จับมือ	→	จับมือถือแขน
กำเรียบ	→	กำเรียบเสิบสาน
ซ้ำเก่า	→	ซ้ำเก่าเต่าเลี้ยง
ไฟไหม้	→	ไฟไหม้ไต้ลน
		ฯลฯ

ตัวอย่างในภาษาเขมร

เครื่องบรรณาบ	→	เครื่องบรรณาบดุดแต่ง	เครื่องประดับ
		(เครื่องตกแต่ง - ตกแต่ง)	
สุนทรูป	→	สุนทรูปบตบ่ง	หายสูญ
		(เปล้า-รูป-หาย-ขว่าง)	
เม็ลงาย	→	ปรมาณเม็ลงาย	คูถูก
		(เบียดเบียน-ดู-ง่าย)	

ฉบับปีที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

พรวัยจิต → พรวัยจิตเกรียมเกลี้ยงปรมาต์ กังวล
(กังวล-ใจ-แห้ง-ตับ-ม้าม)
ฯลฯ

คำขยายคู่แบบที่ ๔ $W \rightarrow W^* O B_1 B_2$

$W W W^* O$ ฯลฯ

คำขยายคู่แบบนี้พบตัวอย่างแต่ในภาษาไทย คือพวกที่มีลักษณะทั่วไปเป็นคำเสริมสร้อยแบบใดแบบหนึ่ง แต่มีคำไร้ความหมาย (Nonsense word)แทรกอยู่ เพื่อให้ได้เป็นคำขยายคู่ ๔ จังหวะ คำไร้ความหมายซึ่งแสดงในสูตรด้วยรูป *O มักจะมีเสียงสัมผัสกับส่วนอื่น ๆ ของคำตั้งด้วย

ในตัวอย่างต่อไปนี้ คำไร้ความหมายจะพิมพ์ด้วยตัวเอน

$W \rightarrow W^* O B_1 B_2$	วัด	→	วัดวาอาราม
	สี	→	สีสนัววรรณะ
	ส่วย	→	ส่วยสาอากร
	เฒ่า	→	เฒ่าชะแรงแกชรา
$WW \rightarrow WW W^* O$	ข้าวของ	→	ข้าวของทองหยอง

คำขยายคู่แบบที่ ๕ $B_1 B_2 \rightarrow B_1^* O B_1 B_2$

คำขยายคู่แบบนี้เป็นแบบที่มีได้จำกัดเฉพาะอยู่แต่คำที่ปรากฏแล้วเช่นเดียวกับแบบอื่น ๆ ที่อภิปรายมาแต่ต้น^{๒๓} วิธีการขยายคำขยายคู่แบบนี้เป็นวิธีที่ยัง “เป็น” อยู่ หมายความว่าคำใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นคำ ๒ จังหวะจะสามารถนำมาขยายเข้าแบบนี้ได้ทั้งสิ้น ส่วนเติมของคำขยายจะปรากฏข้างหน้าของคำตั้ง คำตั้งเป็นคำสองพยางค์ คำประสม โครงสร้างทางไวยากรณ์ หรือคำเสริมสร้อยแบบใดแบบหนึ่งก็ได้ ไม่มีขอบเขตจำกัด คำหรือพยางค์แรกของส่วนเติมจะซ้ำกับคำตั้งหรือพยางค์ต้นของคำตั้ง คำในตำแหน่งที่สองของส่วนเติมจะมีสระและตัวสะกดคงที่

^{๒๓} ยกเว้นคำซ้ำประเภทต่างแต่เสียงสระ (chiming reduplication)

เป็นสระ/โอะ/ตัวสะกด /ง/ ส่วนใหญ่พยัญชนะต้นและเสียงวรรณยุกต์จะซ้ำกับพยัญชนะต้นและวรรณยุกต์ของคำท้ายหรือพยางค์ท้ายของคำตั้ง

ในตัวอย่างต่อไปนี้ส่วนเดิมจะพิมพ์ด้วยตัวเอน

$B_1B_2 \rightarrow B_1*O B_1B_2$	อาหาร	→	อาหารอาหาร
	ใจดี	→	ใจดงใจดี
	นักเรียน	→	นักเรียนนักเรียน
	เครื่องบิน	→	เครื่องบินเครื่องบิน
	กินข้าว	→	กินข้งกินข้าว
	คิดเงิน	→	คิดงคิดเงิน
	ฯลฯ		

ข้อสังเกต คำขยายคู่แบบนี้ไม่ใช่แบบตายตัว คำที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างบนนี้ ถ้าต้องการจะเสริมสร้อยให้เป็นแบบอื่นก็ได้ และแบบที่เป็นได้ง่ายที่สุดก็คือ แบบคำซ้ำที่แปลงแต่เสียงสระนั่นเอง เช่น

$B_1B_2 \rightarrow B_1B_2 B_1*O$	อาหาร	→	อาหารอาเหิร
	ใจดี	→	ใจดีใจเดอ
	นักเรียน	→	นักเรียนนักเรอน
	เครื่องบิน	→	เครื่องบินเครื่องเบิน
	ฯลฯ		

การเสริมสร้อยจะเกิดเพราะต้องการเติมคำเพื่อให้เข้าใจความหมายของอีกคำหนึ่งชัดเจนขึ้น หรือจะต้องการเพิ่มพยางค์ให้ยืดยาวฟังดูไพเราะเพราะพริ้งเป็นการตกแต่งภาษาให้หรูหรา หรือจะด้วยเหตุผลอื่นใดก็ตามที คำที่เสริมสร้อยได้จะปรากฏในรูปที่เสริมสร้อยแล้วมากพอ ๆ กับที่ปรากฏแต่คำตั้งตามลำพัง คำเสริมสร้อยเป็นที่นิยมใช้กันมากในภาษาไทยและภาษาเขมร เพราะทำให้งานของของการใช้ภาษานุ่มนวล ไม่ห้วนหรือแข็งกระด้าง ทั้งเป็นเครื่องแสดงภูมิความรู้ของผู้ใช้ภาษาอย่างยิ่ง ชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยและเขมรมักจะประสบความลำบากในการทำความเข้าใจภาษา เมื่อพบคำเสริมสร้อย จะเป็น

ฉบับปีที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

แบบใดก็ตาม เพราะไม่อาจจะตัดสินได้ว่าคำขยายที่มาเสริมสร้อยนั้นมีความหมายหรือไม่ และถ้ามีจะเพิ่มหรือกลับความหมายของคำที่นำหน้ามาหรือเปล่า และถ้าเขาเรียนรู้ว่าถ้อยคำที่เพิ่มมาข้างท้ายนั้นมิได้ให้ความหมายอะไรใหม่กว่าคำที่ได้กล่าวไปแล้ว ก็มักจะมีความเห็นว่าภาษาไทยและเขมรใช้คำฟุ่มเฟือยไร้ประโยชน์ พูดมากเกินไปจนเกินความจำเป็น ความจริงก็เป็นเช่นนั้น หากแต่ว่าการใช้คำมากเกินไปจนเกินความจำเป็นนั้น เป็นเอกลักษณ์ในภาษาทั้งสองนี้เสียแล้ว และแม้การเพิ่มคำขยายเป็นคำเสริมสร้อยส่วนใหญ่จะไม่ได้เพิ่มความหมายใหม่ให้แก่ข้อความ แต่ก็ได้เพิ่มความไพเราะรื่นหูให้แก่ถ้อยคำเป็นอันมาก

การศึกษาเชิงประวัติของคำเสริมสร้อย

แบบการเสริมสร้อยที่ได้ยกขึ้นมาแสดงทั้ง ๕ แบบข้างต้นนี้ กับตัวอย่างในภาษาไทยและเขมรที่นำมาประกอบคำอธิบาย แสดงให้เห็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่งคือ ความเหมือนกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาเขมร การใช้คำเสริมสร้อย มิใช่ลักษณะทางภาษาศาสตร์ที่เป็นสากลอย่างโครงสร้างทางไวยากรณ์ และเท่าที่ทราบ คำซ้ำมีปรากฏในภาษาคำโดดและภาษาติดต่อคำอยู่บ้าง เช่น ในภาษาพม่า^{๕๔} มลายู^{๕๕} เป็นต้น คำซ้อนหรือคำเสริมซ้อนมีในภาษาจีน^{๕๖} ภาษาเวียดนาม^{๕๗} การเสริมสร้อยทั้งหมดที่แสดงมาข้างต้นนั้น จะเป็นวิธีการแต่ดั้งเดิมทั้งของภาษาไทยและเขมรที่ยังเอื้อมาป้องกันซ้ำ หรือเป็นวิธีการที่ภาษาใดภาษาหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากอีกภาษาหนึ่ง?

^{๕๔} Khin Khin Aye, *Repetitive Forms in Burmese*, Unpublish M.A. Thesis, University of London, 1965.

^{๕๕} T. Adam and J.B. Butler, *Grammar of the Malay Language*, New York, Hafner Publishing Company, 1948.

^{๕๖} Yuen Ren Chao, *A Grammar of Spoken Chinese*, California, Stanford University Press, 1968.

^{๕๗} Truong van Chihn, *Structure de la langue Vietnamienne*, Paris, Librairie Orientalist de Paul Geuthner, 1970.

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย

เพื่อพิจารณาดูแบบคำเสริมสร้อยในภาษาทั้งสองอีกครั้งหนึ่ง จะพบว่า ในภาษาไทยมีแบบมากกว่าที่มีในภาษาเขมร คำซ้ำแบบอุทานเสริมบทที่เพิ่มคำ ประสมเสียงสระโอะมีเสียงนาสิก ง สะกด ซึ่งซ้ำข้างหน้า และมีเสียงสระ แะ-แ หรือ เอ-ะ เอ-อ ที่มาข้างหลัง ไม่มีในภาษาเขมร แต่ความจริงข้อนี้จะยกเป็นข้ออ้างที่จะสรุปว่า แบบการเสริมสร้อยนั้นเขมรรับเอาไปจากไทย ก็ยังฟังไม่ชัด แม้ว่าคนไทยทุกคนจะมีความรู้สึกว่าการใช้คำเสริมสร้อยจะเป็นแบบใดแบบหนึ่งก็ตาม เป็นลักษณะแท้จริงของภาษาไทยก็ตาม

เป็นเคราะห์ดีของคนไทย ที่พ่อขุนรามคำแหงได้ทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทย ขึ้น และได้ทรงจารึกถ้อยคำที่คนไทยใช้พูดเมื่อสมัยเกือบ ๗๐๐ ปีที่ผ่านมาไว้บนหลักหิน เป็นหลักฐานที่แน่นอนซึ่งไม่มีใครจะปฏิเสธได้ ในจารึกหลักนี้ มีถ้อยคำบรรจุอยู่ทั้ง ๔ ด้านประมาณ ๑,๔๐๐ คำ เป็นคำซึ่งมีลักษณะเข้าแบบคำเสริมซ้อน ๔ คู่ เข้าแบบคำเสริมประสม ๗ คู่ แบบคำขยายคู่ปรากฏ ๔๗ ครั้ง เฉพาะแบบขยายคู่ นั้น มีลักษณะเหมือนกับที่พบในภาษาไทยปัจจุบันมาก และที่มีลักษณะเช่นเดียวกับแบบขยายคู่ แต่เพิ่มจำนวนคำเป็น ๖ หรือ ๘ ก็มีปรากฏอีก ๒๑ ครั้ง

ตัวอย่างคำขยายคู่ แบบจำนวนคำ ๔ คำ

(กูได้)	ดววิ น่อดตววปลา (ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๑-๑๒)
(กูได้)	หมาก สี่หมากหวาน (ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๒)
(อนนไต)	ิกนอรรอย ิกนไต (ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๓)
(กูไป)	ท่บ้านท่เือง (ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๔) ไต้ช่างไต้วง (ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๕)

ฉบับปีที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

ได้ไปว่าได้นาง

(ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๖)

ฯลฯ

เมื่อหันไปพิจารณาทางภาษาเขมร จารึกเขมรมีอยู่ ๒ สมัยคือ จารึกเก่า ซึ่งมีอายุอยู่ในราวศตวรรษที่ ๗ ถึง ๑๕ รุ่นหนึ่ง และจารึกนครวัดศตวรรษที่ ๑๕ ถึง ปลายศตวรรษที่ ๑๙ อีกรุ่นหนึ่ง รวมเป็นจารึกจำนวนมาก แต่มิได้มีแบบการเสริมคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบคำขยายค้อยู่เลย ลักษณะของภาษาเขมรเก่ากับเขมรใหม่นั้นก็ผิดกันมาก จริงอยู่ที่ว่าจารึกเขมรนั้น มักจะเป็นเรื่องประวัติศาสตร์พงศาวดาร และเรื่องการบุญการกุศล เป็นการบรรยายเรื่องราวธรรมดาๆ แต่ถ้าภาษาเขมรสมัยจารึกนั้นมีแบบการเสริมสร้อยอยู่แล้ว ก็น่าจะมีคำลักษณะนี้ปรากฏในจารึกบ้าง การที่มีปรากฏอยู่อย่างท่วมท้นในจารึกภาษาไทย ตรงข้ามกับการไม่ปรากฏเลยในจารึกเขมร ได้ทำให้เกิดความสงสัยว่าการเสริมสร้อย คำคำ ซ้อนคำ โดยเฉพาะพวกคำเสริมประสมและคำขยายคูน่าจะเป็นลักษณะเด่นในภาษาไทย และส่วนที่ปรากฏในภาษาเขมรน่าจะเป็นอิทธิพลทางภาษาที่เขมรได้รับถ่ายทอดไปจากไทย หลังจากที่ ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นมาเกือบตลอดสมัยแห่งประวัติศาสตร์ของชนทั้งสองชาติ แม้ว่าความสัมพันธ์นั้นๆ จะมีได้เป็นไปในทางดีโดยตลอดก็ตาม

การศึกษาเปรียบเทียบแบบวิธีการเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมร ดังที่ได้เสนอมานี้ กับการเทียบหลักฐานที่มีในจารึกทำให้ยืนยันได้แน่นอนว่า

๑. การยืมทางภาษา (Linguistic borrowing) นั้นเกิดขึ้นได้ไม่แต่เฉพาะคำเท่านั้น การยืมแบบสำนวนก็อาจจะมีจนถึงทำให้ลักษณะของภาษาเปลี่ยนแปลงไปได้

๒. เขมรรับอิทธิพลของภาษาจากไทยไปไม่น้อยกว่าที่ไทยรับมาจากเขมรเลย

นักศึกษาภาษาไทยมักจะยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ไทยรับคำเขมรมาใช้มากมาย รับราชาศัพท์มาจากเขมร รับแบบการแผลงมาจากภาษาเขมร ฯลฯ การยอมรับทั้งหลายนั้นล้วนแต่ว่าไปตามที่เคยได้ยินได้ฟังมา หาหลักฐานที่แน่นอน

ไม่ได้ แม้จนถึงปัจจุบันการศึกษาเพื่อให้ทราบแน่ชัดว่าไทยรับวัฒนธรรมทางภาษาจากเขมรมาากน้อยเพียงใดก็ยังมีได้กระทำกันอย่างละเอียดและมีหลักฐานยืนยันแท้จริงการรับวัฒนธรรมทางภาษาระหว่างไทยกับเขมรนั้น ได้ดำเนินติดต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน กระแสทางเดินแห่งวัฒนธรรมมิใช่กระแสที่ไหลลงแต่ทางเดียว หากแต่มีการถ่ายทอดไปมาให้แก่กันและกันทั้งสองฝ่าย ด้วยเหตุนี้ จึงน่าจะศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทย-เขมรในแง่ต่างๆให้มากขึ้น เพื่อให้ทราบแน่ชัดว่าคำหรือลักษณะใดที่เป็นของเขมรและไทยรับมา คำหรือลักษณะใดที่เป็นของไทยและเขมรรับไป และคำหรือลักษณะใดที่รับกลับไปกลับมา (Cross borrowing) เราอาจจะได้พบด้วยความประหลาดใจว่า คำที่เชื่อมกันมาว่าเป็นคำเขมรทั้งหลายนั้น แท้จริงเป็นคำไทยแต่เดิมที่เขมรยืมไปก็ได้

บรรณานุกรม

อนุนานราชธน, พระยา นิรุกติศาสตร์

เจ้า ทองคำวรรณ หลักภาษาเขมร ๒๕๐๓.

ศิลจารึกหลักที่ ๑

Adam, T. and Butler, J.B., **Grammar of the Malay Language**, New York, Hafner Publishing Company, 1948.

Benedict Paul K., **Thai Kadai, and Indonesia : A New Alignment in Southeastern Asia**, Reprinted from *American Anthropologist*, Vol.44. No.4, Oct. – Dec. 1942.

Bloomfield, Leonard. **Language** 1958,

Fang Kuei Li, "A Tentative Classification of Thai Dialect" in *Culture in History*, 1960; Marvin J. From *Ancient Thai to Modern Dialect: A Theory*, 1965.

Haudricourt, "La place du Vietnamien dans les langues austro-asiatiques" *B.S.L.P.*, 49, 1953.

Huffman, Franklin, "Cambodian and a Case of Syntactic Borrowing?" A paper presented to the **28th International Congress of Orientalists** at Canberra, Australia, 1971.

- Khin Khin Aye, **Repetitive Forms in Burmese**, Unpublished M.A. Thesis, University of London, 1965.
- Martini, François, “Les expressions d’être en Siamois et en Cambodgien”, **Bulletin de la Société Linguistique de Paris**, 52, 1956.
- Martini, F. “La distinction du prédicat de qualité et de l’ épithète en Cambodgien et en Siamois”, **Bulletin de la Société Linguistique de Paris**, 53, 1957-1958.
- Marvin J. From Ancient Thai to Modern Dialect: A Theory, 1965.
- Nacaskul, Karnchana. “A Study of Cognate Words in Thai and Cambodian,” Unpublished M.A.Thesis, University of London, 1962.
- Nacaskul, Karnchana, “Parallelism in the Use and Construction of Certain Grammatical and Lexical Items in Cambodian and Thai : A Typological Comparative Study.” Unpublished Ph.D. Thesis, University of London, 1971.
- Truong van Chihn, **Structure de la langue Vietnamienne**, Paris, Librairie Orientalist de Paul Geuthner, 1970.
- Yuen Ren Chao, **A Grammar of Spoken Chinese**, California, Stanford University Press, 1968.